

ОБЩИНА ХАЙРЕДИН

ПРОГРАМА

ЗА

ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБЩИНА ХАЙРЕДИН 2024-2029г.

Хайредин

Декември, 2024г.

Приета с Протокол №27, Решение №183 от 09.12.2025г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Във връзка с чл.11 и чл.12 от Закона за енергийна ефективност /ЗЕЕ/, е необходимо всяка Община да изготви планове и програми за енергийна ефективност. При изпълнение на гореизложеното и във връзка със задължителната паспортизация на сградния фонд в България и Закона за енергийна ефективност, е необходимо всеки държавен и общински обект да вземе необходимите енергийни мерки.

Местните власти трябва да играят водеща роля в разумното използване на енергията. Реализирането на местни стратегии, планове и проекти за устойчиво потребление на енергията трябва да се превърне в неотменно задължение за всички общини в Европа, защото това носи значителни ползи на местните общности. Повишаването на енергийната ефективност е дейност, която е носител едновременно, както на висок екологичен, социален така и непосредствен икономически интерес.

Аспектите на енергийната ефективност са:

- Политически – намаляване на енергийната зависимост на страните членки на Европейския съюз от външни доставчици и пестеливо използване на изчерпаеми фосилни горива.
- Икономически и социален - конкурентоспособност и икономически растеж; повишаване на стандарта на живот на домакинствата чрез освобождаване на допълнителен финансов ресурс, борба с енергийната бедност. България е на първо място в Европа по енергийна бедност.
- Екологичен – намаляване на вредните емисии в атмосферата и намаляване на щетите върху природата, причинени от добива на енергоресурси. Изпълнението на проекти и дейности за повишаване на енергийната ефективност е един от приоритетите на политиката на Европейския съюз.

Реализирането на националната политика по енергийна ефективност е възможно само с активното участие на общините. Активното участие се обуславя от факта, че те са основен фактор от чийто действия зависи повишаването на енергийната ефективност на сградите и комуналния сектор на територията на общината. Понятието за енергийна ефективност е далеч от старите представи за икономия на енергия. Енергийната ефективност означава извличане на максимална полза от всяка единица енергия чрез използването на съответните модерни технологии за задоволяване на ежедневните нужди от потребление. Тя е най-лесният и ефективен начин за намаляване на енергийната консумация и същевременно предотвратява замърсяването на околната среда.

Зелената сделка (Green Deal), известна още като Зеленият пакт, е набор от политики, предложени от Европейската комисия, които трябва да направят Европа климатично неутрална до 2050 г. в съответствие с целите на Парижкото споразумение. Планът е да бъде намалено производството на парникови газове поне с 50%, сравнено с нивата от 1990 г. В тази връзка следва да се преразгледат всички закони и да се въведат нови за кръговата икономика, намаляване на потреблението на енергия в сградите, биоразнообразието, земеделието и иновациите. Производството на електроенергия е причина за над 75% от вредните емисии в ЕС.

Европейският съюз (ЕС) има за цел да бъде световен лидер в борбата с изменението на климата и в тази връзка се стреми да постигне целите на споразумението от Конференцията на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата в Париж, като същевременно осигурява чиста енергия в целия Съюз.

За да изпълни този ангажимент, ЕС определи следните обвързващи цели за климата и енергетиката за 2030 г., както следва:

- Намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.;
- Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;

- Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутното крайно потребление на енергия в ЕС;
- Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки.

В тази връзка страните от ЕС трябваше да изготвят 10-годишен интегриран национален план за енергия и климат (NECP) за периода от 2021 г. до 2030 г.

На 27.02.2020 г. Министерският съвет прие Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., в който са заложили ключовите цели на националната енергийна политика за следващото десетилетие. За да се редуцира цялостното използване на енергия Директивата за енергийната ефективност на ЕС определи и по-амбициозна задача: задължителна годишна цел за намаляване на потреблението на енергия на ниво ЕС.

Една от ключовите цели е да се подпомогне местната власт при осигуряването на достатъчно финансиране за изпълнение на отговорностите ѝ за предоставяне на адекватни обществени услуги. В това отношение с Програмата за енергийна ефективност се цели да се подпомогне общината да намери финансиране за решаването на належащи инфраструктурни проблеми и други социално ориентирани програми.

Енергийната ефективност може да се представи като измерител на разумното използване на енергията. В основни линии включва повишаване на ефекта от дейностите, свързани с потребление на енергия, при същевременно намаляване на разходите за това, естествено без загубата на комфорт.

За енергийна ефективност говорят следните фактори:

- Намаляване разходите за скъпи горива и енергии;
- Повишаване сигурността на снабдяването с енергия;
- Подобряване топлинния комфорт;
- Намаляване емисиите на вредни вещества;
- Предпоставка за устойчиво развитие.

Държавната политика в направление Енергийна ефективност /ЕЕ/ се осъществява въз основа на национални дългосрочни и краткосрочни програми, приети от МС в съответствие с чл.12 от Закона за енергийна ефективност /ЗЕЕ/ и наредбите към него.

2. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ

Настоящата Програма за енергийна ефективност 2024-2029г. на Община Хайредин е разработена в съответствие с изискванията на чл.12, ал.2 от Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ). Програмата е в съответствие и с Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., Националния план за действие по енергийна ефективност, Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия, Националната дългосрочна програма за насърчаване на инвестиции за изпълнение на мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите от обществения и частния национален жилищен и търговски сграден фонд и Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) за разработване на програми за енергийна ефективност.

Програмата за енергийна ефективност се одобрява и приема от Общински съвет – Хайредин, по предложение на Кмета на общината. Програмата е с пет годишен срок на действие, който е съобразен с периода на действие на стратегическите документи от по-високо ниво в системата на регионално и национално развитие.

Тази програма надгражда предходната Програма за енергийна ефективност със срок на действие до 2023 г., разработвана от Община Хайредин. Определени са основните цели, действията и мерките за

развитие на общинската политика в областта на енергийна ефективност в съответствие с националното законодателство и добрите европейски практики в областта на енергийната ефективност. Целта на Програмата е намаляване на енергийната интензивност на brutния вътрешен продукт на територията на Община Хайредин чрез намаляване потреблението на енергия при крайните потребители.

С разработването на настоящата Програма за енергийна ефективност 2024- 2028 г., ще се създадат условия за провеждане на устойчива общинска политика за усвояване на различни енергийни възможности, тяхното приложение на местно ниво и осигуряване на финансиране, чрез различни инструменти.

Настоящата програма е разработена в съответствие с:

2.1.Европейско законодателство и стратегически документи

- Дългосрочна стратегия на ЕС до 2050: „Чиста планета за всички“
- Рамкова стратегия за устойчив енергиен съюз с ориентирана към бъдещето политика по въпросите на изменението на климата
- Енергийна пътна карта до 2050 г.

Международни документи в областта на климата, подкрепени от ЕС и залегнали в изработените политики в областта на енергетиката и климата, са:

- Споразумение за климата на ООН от Париж 2015 г.
- Рамкова конвенция на ООН по изменение на климата и Протокол от Киото.

Нормативните документи, които създават правната рамка за осъществяването на политиките на ЕС в областта на енергетиката и климата, са:

- Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата.
- Директива (ЕС) 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от ВИ
- Директива (ЕС) 2018/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за изменение на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност
- Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012г. относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (1)
- Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018г. за изменение на Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност
- Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите

2.2.Нормативна и стратегическа уредба на Република България в сферата на ЕЕ:

Дългосрочните национални стратегически документи в областта на енергията и климата включват:

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.
- Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.
- Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Планът за възстановяване и устойчивост полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в съответствие с амбициозните цели на Зелената сделка и предвижда реализация на мащабни проекти, както за повишаване на енергийната ефективност в сградите – частни, общински и държавни, така и на проекти, насочени към оползотворяване на енергия от възобновяеми източници.

- Други национални стратегически документи със значение за настоящата програма: Национална жилищна стратегия, 2017-2030 г.
- Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 г.
- Национален отчетен план за горите, съдържащ референтното ниво за горите на България за 2021-2025 г.
- Национален план за управление на отпадъците, 2021-2028 г.

Законодателната рамка в областта на енергийната ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници се определя от следните по-важни нормативни документи:

- Закон за енергийната ефективност /ЗЕЕ/

Основна цел на ЗЕЕ е да допринесе съществено за постигане на целите на страната ни в областта на ЕЕ, намаляване на потреблението на енергия и насърчаване подобряването на енергийните характеристики на сградите. Националната цел за енергийни спестявания е разпределена като индивидуални цели за енергийни спестявания между три групи задължени лица. Областните управители и кметовете на общини ще разполагат с широки правомощия за организация и координация на дейностите, свързани с изпълнение на националните програми за енергийна ефективност и рационално използване на местните възобновяеми източници. При ново строителство, преди започване на строежа, следва да бъде разгледана и взета предвид техническата осъществимост по отношение на инсталирането на системи за използване на енергия от ВИ. Новите сгради следва да са съобразени с минималните изисквания за ЕЕ. Сертифицирането за ЕЕ на сградите има за цел удостоверяване актуалното състояние на потреблението на енергия в тях, енергийните характеристики и съответствието им със скалата на класовете на енергопотребление. Сертифицирането за ЕЕ на сгради се извършва след обследване за енергийна ефективност. В този смисъл, за изпълнение на изискванията на ЗЕЕ е необходимо да се направи поетапна паспортизация и сертифициране на сградите и определяне на мерките за повишаване на енергийната ефективност, което, безспорно ще доведе до значителни икономии, след прилагането им. При ремонтни дейности на съществуващи строежи – енергийните характеристики на сградата, или на ремонтираната част от нея следва да се подобрят така, че да съответстват на минималните изисквания за енергийни характеристики, доколкото това е технически функционално и икономически осъществимо. Въведено е изискване за разработване на Национален план за увеличаване на броя на сградите с близко до нулевото потребление на енергия

- Закон за енергията от възобновяеми източници;
- Закон за енергетиката

Законът за енергетиката е разработен въз основа Енергийната стратегия на Република България. Той се основава и на сравнителен анализ на нормативната уредба на страните от Европейския съюз, на Договора към Европейската енергийна харта и други правни източници, в съчетание с особените изисквания на националното законодателство. Законът е изцяло съобразен с изискванията на Директивите на Европейския съюз, определящи общите правила на вътрешния пазар на електрическа енергия и природен газ.

- Закон за опазване на околната среда - опазването на околната среда за сегашните и бъдещите поколения и защитата на здравето на хората, съхраняването на биологичното разнообразие в съответствие с природната биогеографска характеристика на страната, контрол и управление на факторите, които увреждат околната среда, предотвратяването и ограничаването на замърсяването, стратегиите, програмите и планове за опазване на околната среда.

- Закон за чистотата на атмосферния въздух - целта на закона е да се защити здравето на хората и на тяхното потомство, животните и растенията, техните общества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и да предотврати настъпването на опасности и

щети за обществото при изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности.

- Закон за устройство на територията - Този закон е в тясна връзка със ЗЕЕ, отнасяща се до енергийния одит, сертификация и паспортизация на сградите – публична и частна общинска и държавна собственост. Обследването за енергийна ефективност /ЕЕ/ на сгради има за цел да установи нивото на потребление на енергия, да определи специфичните възможности за намаляването му, и да препоръча мерки за повишаване на ЕЕ.

- Подзаконови нормативни актове, свързани с посочените закони за прилагането им

- НАРЕДБА №Е-РД-04-1 от 22.01.2016 г. за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради;
- НАРЕДБА №Е-РД-04-2 от 22.01.2016 г. за показателите за разход на енергия и енергийните характеристики на сградите;
- НАРЕДБА № 5 за техническите паспорти на строежите (изм. ДВ. бр.68 от 17.08.2021 г.)
- НАРЕДБА № РД-16-347 от 02.04.2009 г. за условията и реда за определяне размера и изплащане на планираните средства по договор с гарантиран резултат, водещи до енергийни спестявания в сгради - държавна и/или общинска собственост;
- НАРЕДБА № Е-РД-04-1 от 05.04.2022 г. за условията и реда за извършване на проверка за енергийна ефективност на отоплителните инсталации и инсталациите за комбинирано отопление и вентилация по чл.50, ал.1 и на климатичните инсталации по чл.51, ал.1, условията и реда за изготвянето на оценка на енергийните спестявания, както и условията и реда за създаване, поддържане и ползване на базата данни по чл.52 от Закона за енергийна ефективност (в сила от 15.04.2022 г.);
- НАРЕДБА №Е-РД-16-647 от 15.12.2015 г. за определяне на съдържанието, структурата, условията и реда за набиране и предоставяне на информация (Обн. ДВ. бр.3 от 12.01.2016г.);
- НАРЕДБА №Е-РД-04-3 от 04.05.2016 г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания и изискванията към методиките за тяхното оценяване (изм. и доп., бр. 79 от 25.09.2018 г.);
- НАРЕДБА №Е-РД-04-05 от 08.09.2016 г. за определяне на показателите за разход на енергия, енергийните характеристики на предприятия, промишлени системи и системи за външно изкуствено осветление, както и за определяне на условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и изготвяне на оценка на енергийни спестявания;
- НАРЕДБА № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи (ЗЕ) (изм. и доп. ДВ. бр.76 от 27.09.2019 г.);
- НАРЕДБА за методиките за определянето на националната цел за енергийна ефективност и за определянето на общата кумулативна цел, въвеждането на схема за задължения за енергийни спестявания и разпределянето на индивидуалните цели за енергийни спестявания между задължените лица (в сила от 27.09.2016 г.).

3. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА ХАЙРЕДИН.

Община Хайредин е разположена в северозападната част на Република България, в област Враца. Тя е на 25 км южно от р.Дунав и попада в географските граници на Дунавската равнина, в плодородната област Златията. Съседни общини са Борован, Криводол, Бяла Слатина, Козлодуй и Мизия от област Враца. На запад граничи с общините Вълчедръм и Бойчиновци от област Монтана.

Община Хайредин е с площ 30 000 дка и население, съгласно данните от официалното преброяване 2021 г. на НСИ 4 039 жители.

Релеф. Релефът на общината е подчертано равнинен със слабо изразен хълмист характер. Теренът се състои от много плитки речни долини и ниско чисто плоски възвишения. Основните скали в община Хайредин са седиментни. Те са представени предимно от лъос - 82 % и варовит пясъчник и глина – 18 %.

Климат. Климатът е закономерна последователност на атмосферните процеси, създаващи се в резултат на взаимодействието на слънчевата радиация, атмосферната циркулация и подложната повърхност, т.е. това е многогодишният режим на времето на дадено място, обусловен от географското му положение. Най-общо разглежданата територия се отнася към Умерено континенталната климатична подобласт на Европейско континенталната климатична област. В тази област на континенталният характер на климата е най-добре изразен. Откритостта и към североизток е предпоставка за преобладаването на континентални въздушни маси през зимата, което е причина тук тя да е най-студена в сравнение с всички останали низини на страната. Лятото е горещо при преобладаване на субтропични въздушни маси идващи от по-южните широчини. През лятото по-интензивните охлаждадения има в случаите на нахлуване на свеж атлантически въздух от по-големите широчини. Континенталността на климата ярко се проявява в добре изразения летен максимум и зимен минимум на валежите.

Полезни изкопаеми. На територията на общината са разпространени следните почвени типа: алувиални, алувиално-ливадни и карбонатни черноземни. Горският фонд се състои от следните типове гори: Литоложка основа – на територията на общината има свлачищни процеси. Едното място е на територията на село Манастирище, а второто се намира между

селата Хайредин и Ботево. Общината не е богата на полезни изкопаеми. В землището на село Манастирище им находище на мушелкалк, което от 2013 г. не е в експлоатация.

Води и водни ресурси. Водните ресурси на Община Хайредин са ограничени. Основен хидроизточник е река Огоста и трите язовира, разположени край селата, два в землището на село Рогозен и един в землището на селата Бързина и Ботево. В близост до село Хайредин се намира минерален извор. Хидрогеоложките условия на територията на общината са предпоставка за образуване на подземни води.

Защитени зони и защитени територии „Натура 2000“ включва специални защитен райони, определени от страните-членки на Европейския съюз, съгласно Директивата за опазване на природните местообитания и Директивата за защита на дивите птици. На територията на община Хайредин в землищата на селата Манастирище, Михайлово и Хайредин е разположена част от защитена зона „Златията“ за опазване на дивите птици с идентификационен код BG0002009. Съгласно Заповед № РД- 548/05.09.2008 г. на МОСВ (обн. ДВ, бр. 83/2008 г.), изменен със Заповед № РД - 69/28.01.2013 г. на МОСВ (обн. ДВ, бр. 10/2013 г.)

Предмет на опазване в защитена зона „Златията“ са следните видове птици:

Закона за биологичното разнообразие: Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ichobrychus minutus*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Сив жерав (*Grus grus*), Дропла (*Otis tarda*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклона чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенез) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*);

4. СЪСТОЯНИЕ НА ЕНЕРГИЙНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ

4.1 Обществен сектор

Цялостното състояние на сградите, оборудването и инсталациите в повечето общински и обществени обекти в общината не се различава като цяло от това в страната. Това налага провеждането на мерки за намаляване разхода на енергия, както и влагане на инвестиции в обновяването на сградите и подмяна на съоръженията. Прилагането на мерки за рационално използване на енергоносителите ще доведе до намаляване на разходите на горива и енергия в

обекти и сгради, финансирани от общинският бюджет чрез внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки на организацията на поддръжка и контрол на енергийните съоръжения. Подобряване качеството на енергийните услуги, които се предлагат от общината ще допринесе за достигане на нормативните изисквания за осветеност в учебни, детски, социални и здравни заведения, улици, пешеходни зони и др. Основно перо в консумацията на енергия е обслужването на общинските сгради: административните сгради, сгради на образованието, културните сгради и здравни обекти, също така и уличното осветление и др. енергоконсумиращи услуги изпълнявани от общината /транспорт, културни мероприятия/. Обща черта в тези обекти е нерационалното използване на енергията, която същевременно надхвърля нивата за ефективна консумация, постигнати в подобни сгради в другите страни от Европейския съюз. Отчита се застаряване на сградния фонд и амортизиране на инсталациите и оборудването в тях, наследеното строителство не е съобразено с икономията на енергия, сградите се нуждаят от основно обновяване, саниране и подмяна на инсталациите.

Общинският сграден фонд на територията на Общината е изключително остарял, амортизиран, което предопределя високите разходи за поддръжка на обектите. Наличният сграден фонд е строен с по – стари технологии и се нуждае от реновация.

4.2. Битов сектор

Висок процент от целия жилищен фонд в общината се състои от сгради с ниска енергоефективност, остарели, амортизирани и без изолации. Предприеманите ремонти са частични и не включват прилагане на мерки за енергийна ефективност, което води до цялостен неблагоприятен енергиен баланс в домакинствата. Голяма част от домакинствата използват стари електрически уреди, а не енергоефективни – причината за това са ниската покупателна способност, особено на населението от третата възраст.

4.3 Селско стопанство

Водейщо в изготвянето на визията за подобряване на енергийната ефективност в селското стопанство е повишаването на информираността на земеделските производители и техните познания за различните технологии на производство. Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор. Конкретните действия по информиране и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

- достъп до европейски програми и мерки;
- производство с минимум почвени обработки;
- възстановяване на естественото почвено плодородие, без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торови за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;
- използване на устойчиви на болести и неприятелни сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране на употребата на пестициди;
- повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство и оптимално натоварване на машинния парк;

4.4. Транспорт

Водейщ проблем за ниската енергийна ефективност на транспортните услуги са старите и амортизирани автомобили. Освен към потреблението на горива това оказва въздействие и върху състоянието на околната среда. За намаляване на специфичния разход на горива и емисиите на газове в транспорта е необходимо: - подобряване на общинската пътна мрежа;

- подобряване на техническото състояние на пътните превозни средства;
- подобряване на организацията на движението по населени места.

4.5. SWOT анализ

SWOT анализът дефинира действието на вътрешни и външни фактори за развитието и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане целите на развитие на енергийния мениджмънт в общината.

Силни страни	Слаби страни
1. Добре развита селищна система, с висока степен на съхраненост на инфраструктурата. 2. Добър потенциал за развитие на производството на енергия от възобновяеми енергийни източници; 3. Висок предприемачески дух и добри частни инициативи; 4. Липса на сериозни промишлени източници на замърсяване на околната среда в общината	1. Остарели и неефективни енергийни мощности; 2. Сградния фонд се ремонтира частично в годините, а енергоефективните мерки е необходимо да се прилагат комплексно за да се получи реален икономически и социален ефект; 3. Ниско ниво на информираност относно начините за рационално използване на енергията и изпълнение на мерки за пестене на енергия; 4. Масово използване на нискоэффективни отоплителни уреди; 5. Наличие на източници на замърсяване на околната среда в общината вследствие на отоплението на битовия сектор
Възможности	Заплахи
1. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност посредством реконструиране и рехабилитация на сградния фонд; 2. Изграждане на малки фотоволтаични инсталации 3. Прилагане на публично-частни партньорства в областта на енергийната ефективност и ВЕИ; 4. Наличие на фондове за стимулиране на енергийната ефективност и внедряване на енергоспестяващи мерки; 5. Популяризиране на възможностите за използване на възобновяеми енергийни източници в домакинствата и използването на енергоспестяващи ел. уреди;	1. Ограничени финансови възможности на общинската администрация за прилагане на мерки по енергийна ефективност; 2. Повишаване на цените на енергийните ресурси за отопление; 3. Демографска криза - намаляване и застаряване на населението, нисък процент на икономически активните лица, което води до ниска покупателна способност; 4. Слаба подкрепа от страна на централната власт в реализирането на енергийни проекти в общинските сгради; 5. Промени в политиката в сферата на енергийната ефективност на национално и европейско ниво;

5. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

Цели и задачи в стратегията за устойчиво развитие, свързани с енергийната ефективност. Една от стратегическите цели е подобряване на икономическото обществено благосъстояние и качеството на живота, запазване и хармонично развитие на природните и антропогенните ресурси, осигуряване на здравословна и безопасна жизнена среда със запазено за бъдните поколения природно наследство. Чрез интегрирано действие на различни институции и структури, влияещи върху хода на социално-икономически промени се стимулира възникването на нова ценностна система и ново мислене на хората, създават се условия за постигането на основната цел на община Хайредин – достигането на определени икономически резултати в икономически растеж, доходите, заетостта, реструктурирането на стопанската дейност и обвързване на икономическите цели със социални, териториални, устройствени и екологични. Програмата за енергийна ефективност е в тясна връзка с тенденциите и процесите в околната среда – опазване на природата, съхраняване на специфичните особености, екологосъобразни технологии, нарастване на степента на обществено разбиране на проблемите и не замърсяване на въздуха и водите. Общинската програма има за главна цел да се превърне в инструмент за реализиране на общинска политика на енергийната ефективност и използването на ВЕИ. Тя съответства на енергийната политика на национално и регионално равнище. Целите заложи в Общинската програма за енергийна ефективност 2024 – 2028г., съответстват и на целите, заложи в местните нормативни документи, касаещи опазване на околната среда на Община Хайредин.

Дефиниране на проблема енергийна ефективност - разумното управление на днешните енергийни нужди, без да се накърняват възможностите на бъдещите поколения за задоволяване на своите потребности от енергия е основен принцип на интегрирано планиране на енергопотреблението. В сегашния момент все повече нараства ролята на общините в това интегрирано планиране на местно ниво. Предпоставка за това е и съществуващата нормативна база – Закон за енергетиката, Закон за енергийната ефективност, Закон за опазване на околната среда, Закон за устройство на територията и Закон за регионално развитие, които регламентират правилата за обвързване на енергийните планове с цялостната планова дейност в региона и съседните общини. Най-характерната роля на общината е като консуматор на енергия.

Потреблението на енергия в община Хайредин обхваща следните основни направления:

- потребление в сгради, общинска собственост – административни сгради, училища, детски градини, здравни и социални заведения;
- потребление за реализиране на общински услуги – улично осветление.

Едновременно със стремежа да се разширява спектъра на дейностите в общината, икономията на енергия може значително да облекчи общинския бюджет и да стане предпоставка за намаляване консумацията и повишаване качеството на услугите, които се предлагат на населението.

Общ анализ на потенциала по енергийна ефективност в Община Хайредин. Анализът на разходите на общината за енергия и разпределението им по сектори и видове горива показва, че енергията която се консумира е предимно за отопление и осветление. Сградният фонд на общината е сравнително остарял и се налага извода, че с цел повишаване на ефективността на енергопотреблението наличният сграден фонд се нуждае както от мерки за ремонт и поддържане, така и от мерки за топлоизолация, подмяна на дограма, отоплителни инсталации, което е свързано с големи инвестиции.

Цели на общинската програма за енергийна ефективност.

Общите цели на общинската програма за енергийна ефективност се определят на основата на приоритетите за развитие на общината като цяло.

Община Хайредин определя **следните цели** в програмата за енергийна ефективност:

- **икономически** - намаляване на абсолютния обем на разходите за горивна енергия, които се заплащат от общинския бюджет;
- **екологични** - намаляване замърсяването на околната среда чрез конкретен принос за ограничаване емисиите от парникови газове, серен двуокис и други замърсители на атмосферата;
- **социални** - подобряване качеството на жизнената среда и увеличаване на комфорта в общинските сгради;
- подобряване качеството на енергийните услуги;
- промяна в мисленето и поведението на всички групи потребители и осъзнаване значимостта на енергийната ефективност.

6. ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ЗАКОНА.

- Сертифициране за енергийна ефективност на нови сгради;
- Обследване и сертифициране за енергийна ефективност на сгради в експлоатация;
- Проверка за енергийна ефективност на отоплителни инсталации с водогрейни котли и климатични инсталации в сгради;
- Управление по енергийна ефективност;
- Подобряване енергийните характеристики на външно осветление – улично, парково и др.

ПРИОРИТЕТИ:

Приоритет 1: Прилагане на интегриран пакет от мерки за подобряване на енергийната ефективност на общински сграден фонд, повишаване на енергийната ефективност в обектите, които се издържат чрез общинския бюджет и реализиране на икономия на енергия след прилагане на ЕСМ.

Очаквани резултати:

(а) Подобряване на комфорта на обитаване в обществените сгради и постигане на нормативно определените параметри на средата за отопление и осветление;

(б) Намаляване на консумацията на енергия;

(в) Оптимизиране на бюджетните разходи в резултат на постигнатите икономии на енергия от изпълнените енергоефективни мерки, спрямо нормативно определените за предходни периоди;

(г) Намаляване на емисиите от CO₂;

(д) Удължен експлоатационен срок на общинските сгради, на техните инсталации и съоръжения.

Приоритет 2: Повишаване на енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината.

Очаквани резултати:

(а) Намаляване на годишните разходи за енергия на домакинствата;

(б) Намаляване на емисиите от CO₂;

(в) Подобен комфорт на обитаване в обновените сгради;

(г) Удължен живот на обновените сгради, на техните инсталации и съоръжения.

Приоритет 3: Прилагане на интегриран пакет от мерки за подобряване на енергийната ефективност в публичната инфраструктура и реализиране на икономия на енергия след прилагане на ЕСМ.

Очаквани резултати:

(а) Подобрени енергийни характеристики на сградния фонд и подобрен енергиен комфорт за работещи и посетители;

(б) Намаляване на разходите за енергия за отопление в публичния сектор;

(в) Намаляване на въглеродните емисии генерирани в публичния сектор.

Приоритет 4: Повишаване на енергийната ефективност на уличното осветление в община Хайредин.

Очаквани резултати:

(а) Намаляване на консумацията на електрическа енергия;

(б) Подобряване на нивото на уличното осветление в съответствие с българския стандарт за улично осветление;

(в) Намаляване на преките разходи на Общината за улично осветление при осигурено високо качество на осветлението;

(г) Осигуряване на безопасно движение на моторните превозни средства и повишаване сигурността на движение на пешеходците в тъмната част на денонощието и създаване на комфортна нощна атмосфера.

Приоритет 5: Оползотворяване на енергията от възобновяеми енергийни източници - инсталиране на системи, използващи възобновяеми енергийни източници в сгради – общинска собственост /соларни и фотоволтаични инсталации, термопомпи, биомаса/.

Очаквани резултати:

(а) Намаляване на разходите за енергия за отопление в публичния сектор;

(б) Намаляване на въглеродните емисии генерирани в публичния сектор.

6.ФИНАНСИРАНЕ, ИЗБОР НА ПРОГРАМИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИ И МЕРКИ ПО ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ.

Общинските администрации разполагат с малки възможности за собствени финансови средства, които да инвестират в проекти за повишаване на енергийната ефективност. Основната възможност е Общината да реализира подобни проекти с външно финансиране. Реализирането им не само облекчава общинския бюджет, но и води до повишаване на благосъстоянието на населението. Инвестирането в енергийна ефективност не е самоцел, а средство за намаляване на разходите,

подобряване на конкурентоспособността, сигурността на енергоснабдяването и опазването на околната среда, както и създаване на допълнителна заетост. Възможностите за осигуряване на финансиране на проекти за повишаване на енергийната ефективност са следните:

7.1. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Инвестирането в енергийна ефективност не е самоцел, а средство за намаляване на разходите, конкурентоспособността, сигурността по енергоснабдяването и опазване на околната среда и създаване на допълнителна заетост. Цялостно или частично финансиране на инвестиционните проекти по енергийна ефективност може да бъде осигурено от национални и чужди фондове и международни програми.

Финансирането на дейностите и проектите, включени в Общинската програма за енергийна ефективност на Община Хайредин за периода 2024–2028 г., може да бъде осигурено чрез национални и европейски програми и фондове, както следва:

- Републикански (държавен) бюджет - средствата за изпълнение на целевите годишни програми за осъществяване на мерки по ЕЕ се предвиждат ежегодно в републиканския бюджет, в съответствие с възможностите му;
- ЕСКО договори от собствен капитал на изпълнителя или чрез предоставяне на участие в ПЧП на други инвеститори (търговски дружества, банки);
- Заеман капитал - предоставян от финансови институции (банки, фондове, търговски дружества, включително и предприятия, предлагащи услуги в областта на енергийната ефективност), финансов лизинг и др.
- Продажба на единици редуцирани емисии на парникови газове (използвайки механизмите на "международна търговия с енергии", както и чрез сключване на т. нар. "офсет" сделки);
- Безвъзмездни средства (грант, субсидия) от различни фондове и международни програми.

По-важните фондове и програми, които предлагат възможности за кредитно или безвъзмездно финансиране на проекти за енергийна ефективност са:

Бюджетни средства

Средствата са съобразно възможностите на бюджета за съответната година. При обекти общинска и държавна собственост средствата, предоставяни от републиканския бюджет, могат да бъдат заявени чрез бюджетите на общините и областните администрации и се определят като целеви субсидии от републиканския бюджет. Средствата са съобразно възможностите на бюджета за съответната година. При обекти със смесена собственост (държавна и общинска) средствата, предоставяни от републиканския бюджет, могат да бъдат заявени чрез бюджетите на съответните ведомства пропорционално на дялове им. Отпуснатите от държавния бюджет средства трябва да бъдат изразходвани в рамките на една календарна година.

Собствени средства

Стопанските субекти могат да реализират предложените мерки за енергийна ефективност чрез собствени средства. Възможно е да ползват и някои от споменатите по-горе механизми.

Източници за финансиране на мерки по енергийна ефективност и насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници в България са:

- Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници" (ФЕЕВИ);
- Международен фонд "Козлодуй" /МФК/;
- Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (чрез Програмата за развитие на селските райони) и други европейски фондове и програми;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Финансиране от трета страна – чрез договори с гарантиран резултат, изпълнявани от предприятия за енергоефективни услуги – ЕСКО компании;
- Търговски заеми, предоставяни от местни търговски банки;

- Финансов лизинг;
- Продажба на единици редуцирани емисии на парникови газове, използвайки механизмите на "съвместно изпълнение" и „търговия с емисии“;
- Средства (вкл. целеви субсидии) от републиканския бюджет;
- План за възстановяване и устойчивост - включва значителен брой инициативи за повишаване на енергийната ефективност и стимулиране на плавен преход към декарбонизация, напр. „Програма за финансиране на единични мерки за производство на енергия от възобновяеми източници в еднофамилни и многофамилни сгради“ и др.

8. СРОКОВЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Изпълнението на Общинската програма за енергийна ефективност ще се осъществи за период от 5 години. За реализиране на програмата ще се вземат под внимание финансовото осигуряване и тежест на програмата върху общинския бюджет, както във времето така и по отношение на различните източници на финансиране на програмата и възможност за нейното реално изпълнение. Ще бъдат извършени детайлни енергийни обследвания на сградите общинска собственост, предвидени за енергийно ефективна реконструкция, повечето от които са подлежащи на сертифициране за енергийна ефективност в съответствие със Закона за енергийната ефективност. През годините на изпълнение на програмата, текущо ще се изпълняват дейности по събирането, обработването и анализа на информацията за състоянието на енергопотреблението за всички общински обекти.

9. ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Етапите на изпълнение на програмата за енергийната ефективност следва да бъдат съобразени със специфичния характер и сложността на всеки конкретен обект, както и спецификата и вида на избраните мерки, дейности и проекти. Етапите на изпълнение на програмата са:

• Инвестиционно намерение

Включва извършването на определени проучвания, с които се цели да се установи дали е целесъобразно осъществяването на инвестиционното намерение, начините и мащаба на изпълнението му, както и обследване на енергийната ефективност. С оглед осъществяване на качествено енергийно планиране, общината се нуждае от създаване и поддържане на база данни за енергийната консумация и състояние на обектите, общинска собственост, с която до момента не разполага. Въз основа на събираните и актуализираните данни и информация, е възможно да се правят анализи и оценки. Тази база данни ще даде информация за състоянието на сградния фонд в общината, както и техническа информация за изходното състояние на енергийния сектор преди да започне изпълнението на Програмата за енергийна ефективност.

• Предварително проучване

Осъществява се предварително проучване за състоянието на обектите, в които е предвидено да бъдат реализирани мерки и дейности за намаляване на енергийното потребление на база на енергийно обследване. Трябва да се установи текущото състояние на дадена сграда, енергопотреблението, както и да се посочат целесъобразни енергоспестяващи мерки.

• Инвестиционен проект

Разработва се в зависимост от спецификата и обема на предвидените дейности. За всеки инвестиционен проект се прави оценка като се използват различни методи и показатели, делящи се на статични и динамични.

• Подготовка и изпълнение на строителството

Включва подготовка на всички необходими документи и извършване на съответните строително-монтажни работи на съответния обект. След идентифицирането на необходимите мерки, които следва да бъдат извършени, за да се повиши енергийната ефективност на даден обект, следва и етапа на строително-монтажните дейности на заложените цели. На този етап се подготвят необходимите документи и се извършва строителството.

• Мониторинг

Той установява намалението на енергийното потребление. След реализацията на дейностите и мерките по енергийна ефективност се извършва ежемесечно отчитане и записване на параметрите от измервателните уреди, инструктаж на техническия персонал по поддръжка на инсталациите и др. Ефективният мониторинг изисква изграждането на автоматизирана система за събиране и обобщаване на данни, което може да се осъществява чрез приложение на съвременните информационни и комуникационни технологии. По този начин може да се направят изводи по всяко време и за всеки обект дали средствата за енергоосигуряване се изразходват целесъобразно и дали се спазват нормативните изисквания за поддържане на микроклимата в съответната сграда.

10. ОЧАКВАНИ ЕФЕКТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО.

Максимално точното предвиждане за очакваните ефекти от изпълнението на дейностите, мерките и проектите ще даде възможност за цялостна технико-икономическа оценка на програмата за енергийна ефективност на община Хайредин. Най-важните резултати, които ще се постигнат с реализирането на програмата, са следните:

- икономия на топлинна енергия;
- икономия на електрическа енергия;
- икономия на горива;
- намалени емисии парникови газове;
- икономия на средства.
- опазване на околната среда;
- забавяне на процеса на изчерпване на природните енергийни ресурси;
- подобряване на условията и стандарта на живот на хората;
- диверсифициране на енергийните доставки и намаляване на зависимостта на крайните клиенти от цените на горива и енергии;
- създаване на нови пазарни възможности за търговци и разкриване на нови работни места;
- създаване на конкуренция между основните енергийни доставчици и по-голяма сигурност на доставките;
- подпомагане постигането на устойчиво развитие и подобряване на показателите на околната среда;

11. НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ.

Процесът на наблюдение изпълнението на програмата за енергийна ефективност се осъществява от Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР). Съгласно ЗЕЕ областните и общински администрации имат задължението ежегодно да изпращат попълнени отчети за напредъка по изпълнението на програмата по енергийна ефективност до Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР). Процесът по наблюдение и контрол изисква формулирането на ясни, точни, конкретни, измерими и лесни за отчитане показатели за успешна реализация на Програмата, които да бъдат одобрени от общинската администрация. Примери за такива показатели са посочените по-долу;

- Постигане на формулираните качествени и количествени цели и задачи на програмата;
- Създаване на условия за повторяемост и мултиплициране на резултатите от осъществени добри практики от реализираната програма;
- Въздействие на изпълнената програма върху други области, свързани с планирането и развитието на Общината;
- Ефикасност и ефективност на управлението на програмата.

12. ОТЧЕТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

В съответствие с чл.12, ал.7 от ЗЕЕ изпълнителният директор на Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) утвърждава образец на отчет за изпълнението на дейностите и мерките от програмите по енергийна ефективност. Изготвените отчети се представят на хартиен и магнитен

носител в Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) не по-късно от 15 декември и се публикуват на интернет страниците на съответните държавни и местни органи.

13.ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изготвянето на общинските програми по енергийна ефективност е задължителна част от държавната политика в тази област и налага участието на съответните регионални и местни структури. Разработването на програми и изпълнението на предвидените в тях проекти е част от регионалната политика за устойчиво развитие.

С общинските програми за енергийна ефективност се цели да се:

- повиши ефективността на използване на енергийните ресурси;
- да се намалят енергопотреблението и вредните емисии в атмосферата;
- да се осигури здравословната среда чрез подобряване на микроклимата;
- да се създадат предпоставки за финансиране на мероприятията за енергийна ефективност;
- енергийната ефективност да стане една от приоритетните общински дейности.

Програмата за енергийна ефективност на община Хайредин 2024-2029г. е стратегически документ с отворен характер. Той може да бъде усъвършенстван, допълван, променян и изменян на база промени в нормативните документи на национално ниво, както и установените резултати, нуждите и финансовата възможност на Общината.

